

ЯН ПАП СЕТЕР

Превод от словашки: Панайот Спиров, 1979

chitanka.info

Вратата изскърца сухо и в нея се появи мама с протегнатата напред ръка. Тя трепереше, не влизаше вътре, дълго време не казваше нито дума и не спираше да се олюлява. Още в първия миг погледът ми се спря върху нейната ръка. От потъмнелия ръкав на блузата ѝ, изпъстрена с цветчета, висяха парченца тънък плат, овехтял от слънцето и изтъркан от постоянното носене. Ръката ѝ беше обляна в кръв. Тя струеше от едно място над лакътя ѝ, гъстите капки се ронеха по пода и се разпръскваха на всички страни.

— Хубаво ме подреди — каза плахо тя, като продължаваше да стои и да гледа към татко.

По неговото лице не потрепна нито едно мускулче. Може и да беше потрепнало — сигурно беше така, но аз не го забелязах. Когато извърна глава и очите ни се срещнаха, той кимна по посока на бюфета. Нямо. Татко рядко продумваше нещо. Бързо, но безпомощно аз отворих горната вратичка на бюфета, погледът ми се плъзна по тенджерите, чиниите и останалите съдове и тъкмо отварях уста, за да попитам какво да взема, сестра ми писна:

— Божичко, боже мой...!

Тя щеше да пищи кой знае колко, но улови погледа на татко. Цялата извън себе си, сестра ми приседна на столчето до глинената печка и покри лицето си с престилката, като хълцаше и подсмърчаше.

— Хубаво ме нагласи! — каза отново мама. Вероятно от болката и неподвижността протегнатата ѝ ръка потрепваше.

Татко стана от дървената кушетка край печката. Як, двуметров мъжага. Извади от бюфета едно плоско шишенце (напълнено е малко по-малко от двеста грама спирт и около петдесет грама ерзац кафе, негова собствена рецепта) и започна да маже ръката на мама. Мама едва достигаше до брадичката му. Тя не стенеше и не охкаше, само очите ѝ станаха по-нежни. Никога не беше запитвала татко: „Марош, обичаш ли ме?“ Не помня и той някога да ѝ беше казвал такива думи, но зная, бях го почувствал, че макар обикновено да потискаха всичко в себе си, понякога, когато не можеха да се удържат, върху повърхността на езерата в очите им изплуваха стаяваните чувства, които проблясваха и подскачаха във водите им като чевръсти платики.

След като изми раната на мама със спирт и превърза ръката ѝ с бели ивици ленено платно, татко безмълвно отиде при печката. Натъпка късата си, чвореста лула и постави с пръсти върху тютюна

пламтящо въгленче. Дръпна два-три пъти и попита безразлично, всъщност едва процеди през зъби, сякаш вече знаеше отговора и очакваше само да бъде потвърден:

— Кой беше?

Имахме три кучета. Дявол знае с какво ги изхранвахме.

Мама подсмърчаше, издула странно устни — тя имаше такъв навик, — повдигна здравата си ръка, сякаш искаше да се прекръсти или да каже кой е бил, и след малко все пак отвърна шепнешком на татко:

— Сетер!

Тютюневият дим лютеше на очите ми, но татко не гъкна. Когато мама прошепна, че я е ухапал Сетер, за малко не се задуших от собствения си дъх. Знаех, че с това тя улучи татко право в сърцето, но той продължаваше да мълчи. Грамаден мъжага. Огромен. Приличаше ми на камбанария, камбанария на велики петък, замлъкнала, със завързани камбани. В къщичката ни живеехме дванадесет души — не можехме да се оплачем! И когато от време на време седяхме привечер и не говорехме нищо, просто седяхме, аз чувствах присъствието му като безмерна сигурност. И сега беше така. Не знаех какво ще направи, защото Сетер беше неприкосновен. Той беше неговата съвест, което означаваше нещо повече от светостта на олтара. Нямах представа какво ще бъде поведението му, но знаех, че каквото и да направи, то ще бъде най-доброто, ще бъде неоспоримо.

Татко работеше по пътищата. Освен това беше и ловец самотник и по този повод хората приказваха какво ли не. Не, той не беше браконьер, просто не понасяше никого другиго. Имаше и още едно увлечение, една неукротима страст, която преминаваше през живота му като ручей през долина — кучетата. Обикновено около него се въртяха по три едновременно. Рядко биваха по-малко. Но неговият любимец, кучето, което запълваше целия му живот, беше само едно — шотландският сетер. Той, разбира се, си имаше и име, но ние му викахме просто Сетер. Беше черен като сажди, над носа проблясваха очите му — умни, но постоянно нащрек, мускулите под дългата му козина бяха винаги напрегнати, в готовност. Край него витаеше някаква атмосфера на несигурност, на недоверие. Пък и беше толкова злобен, сякаш го бяха изгонили от преизподнята. Няма да забравя никога как веднъж татко се върна от гората и го донесе в раницата си с

разпран корем. Тогава аз си казах: „Свършено е с тебе, кучешки дяволе, изпята ти е песента!“ Вероятно никога няма да опозная баща си напълно. Той заши корема на кучето и три дни и ноци налагаше върху раната живовляк. След около седмица Сетер се изправи на крака. Той много се привърза към татко, но към останалите още отдалеч се изпълваше с недоверие.

— Казваш, Сетер, а? — пропусна татко през крайчеца на устата си думи, вместо дим, защото лулата му беше угаснала.

Аз се осмелих:

— Изгасна.

Може би се беше замислил толкова дълбоко, че не ме чу, и затова повторих:

— Изгасна ти лулата!

Върху пода под прозорчетата на входната врата слънцето изрисува мрежичка. От светлина и сянка. Докато се опомня, мрежичката подскочи, отмести се доста по-навътре и докосна краката на масата.

Опряла в бедрото си лакътя на ухапаната ръка, мама седеше близо до вратата на стаята, накланяше се и издишваше върху дланта на здравата си ръка. Бързото ѝ, на моменти сдържано дишане отекуваше в тишината като далечна буря.

Отново се извърнах към татко, а след това към печката. Взех едно въгленче в лопатката и за да не почернее, докато го занеса на татко, задухах отгоре му, а то пламваше и потъмняваше, отново пламваше и отново потъмняваше. Не зная как ми хрумна, но в този миг аз си представях сърцето на татко точно така. Той не постави веднага въгленчето в лулата. Няколко пъти несъзнателно го подхвърли в ръката си и с бавно движение изтри длан в панталона. Вече се бях върнал на мястото си, а татко все още продължаваше да движи длан по бедрото си. Не, не се беше опарил, моят баща не можеше да се опари от едно въгленче. Бях готов да се закълна, че в тази минута той скита из горите. Сетер е до него или пред него, или зад него — все едно, но Сетер положително е там. Неговият Сетер. Може би тъкмо сега е подушил сръндак. Спуска се по прясната следа, пролайва, не забравя господаря си, казва му: „Тук съм, стопанино, насам, ето, насам!“ Може би пресича пътя на животното, завръща го и го подгонва срещу татко. А после гордо върти опашката си: „Ето, виждаш ли колко струвам!“

— Сигурна ли си? — попита колебливо татко и впи очи в лицето на мама. Все още се надяваше, че го е сбъркала с Дон, черния словашки копой.

Изведнъж ми дожаля. Търсех хиляди оправдания за постъпката на Сетер. Молах в себе си мама да каже: „Може и да греша, нали са почти еднакви, може в изненадата и уплахата си да не съм видяла добре, може би... май че...“

Тайно наблюдавах татко. Макар да се преструваше насила, аз все пак открих върху каменното му лице проблясък на надежда, че не е бил Сетер, че... Искаше ми се да извикам: „Не, мамо, не, кажи не! Какво ще стане? Какво? Все едно, раната няма да ти мине!“

Мама закри лицето си с длан. Дълго време стоя така. А когато вече мислеше, че погледът ѝ няма да се кръстоса с татковия, миглите над пръстите ѝ се повдигнаха. И нейните очи се кръстосаха с пронизателните очи на татко.

Навярно тя се уплаши от нетърпеливия поглед на татко, защото изведнъж отвори уста, но се стъписа и един или два пъти си пое въздух. После събра сили и с болка проговори:

— Няма да ти олекне. Беше Сетер.

Татко не се колеба повече. Той стана, но не го направи внезапно и отсечено — надигна се бавно, като пъкна лулата в джоба си. Опря дървената стълба в отвора на тавана и се изкачи горе. Когато след малко се върна, държеше в ръцете са пушка.

Дълго гледах как татко и Сетер се отдалечават от нашата къща, самотно изправена между селото и гората. Широките и равномерни крачки на татко радваха окото ми. Над силния кръст се разширяваха гърдите му, а над тях — яките плещи, които гордо носеха неговата глава, несвикнала да се прекланя и пред най-непосилните препятствия. До него тичаше Сетер. Нито по-напред, нито по-назад, а точно до него. Тичащо гордо, събирайки в ноздрите си мирисите на гората.

Татко се върна чак на третия ден. Сам.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.